

1. Η ΠΑΝΔΗΜΙΑ ΕΝΤΕΙΝΕΙ ΤΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ

Μέσο: . . . . . ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 25/04/2021 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 25/04/2021

Σελίδα: 60

Μειώνεται ο πληθυσμός, αλλάζει η δομή των νοικοκυριών

Καθώς σήμερα ζούμε πολύ περισσότερα χρόνια, είμαστε πιο γηρασμένοι, κάνουμε λιγότερα παιδιά και λιγότερους γάμους, χωρίζουμε πιο εύκολα, η δομή των νοικοκυριών και των οικογενειών μας έχει αλλάξει ριζικά, οι δημογραφικές εξελίξεις οδηγούν άμεσα τις επόμενες δεκαετίες σε μια ούτως ή άλλως επιτάχυνση της γήρανσης και σε μια μείωση, του πληθυσμού της Ελλάδας. Ο πληθυσμός της χώρας το 2035 θα κυμαίνεται ανάλογα με τις προβολές διαφόρων σεναρίων από 10,4 έως 9,5 εκατ. σημειώνοντας μείωση από 0,44 έως και 1,4 εκατ. σε σχέση με σήμερα, ενώ το 2050 θα κυμαίνεται από 10 έως 8,3 εκατ. σημειώνοντας μείωση από 0,8 έως και 2,5 εκατ. αντίστοιχα.

Στην εποχή της COVID-19 που ήρθε αμέσως μετά την οικονομική κρίση στην Ελλάδα, σε αντίθεση με ό,τι θα περίμενε κανείς, σημειώθηκε μείωση των γεννήσεων και οι οικονομικές επιπτώσεις της θα καταστήσουν τα αμέσως επόμενα χρόνια πιο δυσμενείς το περιβάλλον για την απόκτηση παιδιού

ΡΕΠΟΡΤΑΖ
ΤΑΣΟΣ ΜΑΝΤΙΚΙΔΗΣ

Με τους θανάτους να ξεπερνούν τις γεννήσεις, εκατοντάδες χιλιάδες νέους και μορφωμένους να έχουν μεταναστεύσει, απόρροια και της 10ετούς κρίσης, και την Ελλάδα να έχει έναν από τους πιο γηρασμένους πληθυσμούς στην Ευρώπη, κοινό τόπος είναι πως το δημογραφικό αδιέξοδο της χώρας, το οποίο εντάθηκε από την έλευση της πανδημίας, αποτελεί ένα από τα κορυφαία (εθνικά) προβλήματα που θα μπορούσε να αποτελέσει και τροχοπέδη στην επερχόμενη ανάκαμψη, καθώς οι προσδοκίες πως η οικονομία εισέρχεται σε έναν πολυετή ανοδικό κύκλο έχουν ενταθεί.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στην εποχή της πανδημίας και των lockdowns, σε αντίθεση με ό,τι θα περίμενε κανείς, σημειώθηκε μείωση των γεννήσεων, οι οποίες σύμφωνα με τα στοιχεία του υπουργείου Εσωτερικών, περιορίστηκαν π.χ. κατά 6,5% τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο του 2020, ενώ ήταν μειωμένες και κατά 5% περίπου τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 2021.

Οι άμεσες επιπτώσεις

Σύμφωνα μάλιστα με τα συμπεράσματα έρευνας του Εργαστηρίου Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, του καθηγητή **Βύρωνά Κοτζαμάνη**, η πανδημία (παράλληλα με την οικονομική κρίση που προηγήθηκε) θα επηρεάσει τις γεννήσεις και τη γονιμότητα των νεότερων γενεών, με τις γεννήσεις την τρέχουσα δεκαετία να εκτιμάται, σε ένα αισιόδοξο σενάριο, πως θα είναι 130.000 λιγότερες από αυτές (950.000) της δεκαετίας 2010-2019. Πριν από λίγες ημέρες εξάλλου οι θάνατοι από την πανδημία της COVID-19 παγκοσμίως έφτασαν το φράγμα των 3.000.000 και αναμένεται να ξεπεράσουν τα 3.500.000 μέχρι τα τέλη του 2021, μειώνοντας, για πρώτη φορά τις τελευταίες

Η πανδημία εντείνει το δημογραφικό αδιέξοδο

Την τρέχουσα δεκαετία στην Ελλάδα, που έχει έναν από τους πιο γηρασμένους πληθυσμούς στην Ευρώπη, αναμένονται 130.000 λιγότερες γεννήσεις από τις 950.000 της περιόδου 2010-2019

δεκαετίες, το προσδόκιμο ζωής στη γέννηση σε όλες σχεδόν τις χώρες, τόσο για το τρέχον όσο και για το προηγούμενο έτος, σε ορισμένες δε σημαντικά (για περισσότερο από ένα έτος). Μέχρι στιγμής, ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στις επιπτώσεις της πανδημίας στη θνησιμότητα, ενώ τίθεται το ερώτημα εάν ο κορωνοϊός θα επηρεάσει αρνητικά και τις άλλες δημογραφι-

κές μεταβλητές, ειδικότερα δε στις χώρες εκείνες που όπως η Ελλάδα βίωσαν την προηγούμενη δεκαετία μια σκληρή οικονομική κρίση. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της έρευνας, η πανδημία, που ήρθε αμέσως μετά την οικονομική κρίση στην Ελλάδα, επιδείνωσε το προϋπάρχον αρνητικό περιβάλλον για την απόκτηση ενός παιδιού. Αναμένεται, επομένως, όχι μόνον μια πώ-

ση της γονιμότητας των νεότερων γενεών αλλά και των γεννήσεων τα επόμενα χρόνια, ενώ όπως εκτιμάται οι άμεσες επιπτώσεις της πανδημίας θα αρχίσουν να αποτυπώνονται ήδη στις γεννήσεις του πρώτου εξαμήνου του 2021.

Η τελική γονιμότητα

Οι γενεές αυτές, οι γυναίκες δηλαδή που γεννήθηκαν μετά το 1970 και έπε-

σαν πάνω στην κρίση, θα κάνουν λιγότερα παιδιά από εκείνες που γεννήθηκαν προ του 1970 και για έναν επιπλέον λόγο: βιώνοντας την κρίση, κάποιες από αυτές, που αποφάσισαν να μεταφέρουν για αργότερα, όταν οι συνθήκες γίνουν ευνοϊκότερες, τον χρόνο απόκτησης του πρώτου τους παιδιού (ή ακόμη ενός επιπλέον παιδιού), δεν θα το επιτύχουν γιατί μετά τα 40 περιορίζονται οι πιθανότητες σύλληψης. Αν δε τμήμα των ζευγαριών αυτών αναθεωρήσουν όχι μόνο τον χρόνο αλλά και τον στόχο τους για τον αριθμό των παιδιών – αν δηλαδή επηρεάζονται από το δυσμενές περιβάλλον της περιόδου 2010-2025 αποφασίσουν να κάνουν λιγότερα παιδιά –, αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να μειωθεί έτι περισσότερο η τελική γονιμότητα των γυναικών που έχουν γεννηθεί ανάμεσα στο 1975 και το 1990. Οικονομική κρίση και πανδημία θα έχουν όμως επιπτώσεις όχι μόνον στον αριθμό των παιδιών που θα φέρουν στον κόσμο τα νεότερα ζευγάρια (στην τελική γονιμότητα των νεότερων δηλαδή γενεών), αλλά και στις γεννήσεις οι οποίες την τρέχουσα δεκαετία θα είναι σε ένα αισιόδοξο σενάριο λιγότερες κατά περίπου 13% σε σχέση με αυτές της δεκαετίας 2010-2019.

ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΓΟΝΙΜΟΤΗΤΑΣ

Τα ζευγάρια κάνουν όλο και λιγότερα παιδιά

Στην Ελλάδα η γονιμότητα των γυναικών που γεννήθηκαν μετά το 1935 και άρχισαν να κάνουν παιδιά μετά το 1950 δεν ήταν ποτέ ιδιαίτερα υψηλή, καθώς καμιά από τις γενεές αυτές δεν εξασφάλισε την αναπαραγωγή της (δηλαδή, κάθε μητέρα δεν αντικαταστάθηκε από μια κόρη).

Η πτώση της γονιμότητας επιταχύνθηκε, όμως, στις μετά το 1960 γενεές καθώς, αν όσες γυναίκες γεννήθηκαν το 1950 έφεραν στον κόσμο 2,1 παιδιά κατά μέσο όρο, αυτές που γεννήθηκαν το 1960 έκαναν 1,9 και όσες έχουν γεννηθεί το 1970 1,6 παιδιά. Όσοι αφορά τις γεννήσεις, αυτές μειώθηκαν κατά πολύ ανάμεσα στο 1980 και το 2000, αυξήθηκαν ελαφρώς τη δεκαετία του 2000 και στη συνέχεια άρχισαν εκ νέου να μειώνονται, με αποτέλεσμα να βρίσκονται σήμερα σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα από αυτά των τριών πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών.

Η μετά το 1980 πτώση των γεννήσεων οφείλεται στο ότι τα ζευγάρια που τεκνοποίησαν την περίοδο αυτή αφενός μεν έκαναν κατά μέσο όρο όλο και λιγότερα παιδιά από ό,τι οι γονείς τους, αφετέρου δε τα έφεραν στον κόσμο σε όλο και μεγαλύτερη ηλικία, ενώ η μικρή αύξηση τη δεκαετία του 2000 οφείλεται αποκλειστικά στην αναπλήρωση μέρους των γεννήσεων που δεν έγιναν τα προηγούμενα χρόνια σε μικρότερες ηλικίες. Τέλος, η εκ νέου μείωση των γεννήσεων μετά το 2010 οφείλεται κυρίως στο ότι τα νεότερα ζευγάρια συνεχίζουν να κάνουν κατά τι λιγότερα παιδιά από τους γονείς τους σε όλο και μεγαλύτερη ηλικία και, δευτερευόντως, στο ότι ο πληθυσμός των γυναικών αναπαραγωγικής ηλικίας (20-44 ετών) μειώθηκε κατά 355.000 ανάμεσα στο 2010 και το 2020.

Αύξηση της μέσης ηλικίας τεκνοποίησης

Η 10ετής οικονομική κρίση που βίωσε μάλιστα η χώρα: πρώτον, σταμάτησε νωρίτερα την αναπλήρωση των γεννήσεων που είχε ξεκινήσει στις αρχές της δεκαετίας του 2000, και δεύτερον, ενίσχυσε ελαφρώς τις προϋπάρχουσες τάσεις, την αύξηση, δηλαδή, της μέσης ηλικίας στην απόκτηση των παιδιών – ιδιαίτερα του πρώτου – και την πτώση της γονιμότητας των νεότερων γενεών. Ενώ η οικονομική κρίση είχε ήδη δημιουργήσει ένα μη ευνοϊκό για την τεκνοποίηση περιβάλλον, ήρθε και η πανδημία που έχει αυξήσει τόσο το 2020 όσο και το 2021 την προϋπάρχουσα ανασφάλεια στα νεότερα ζευγάρια, καθώς οι οικονομικές επιπτώσεις θα καταστήσουν τα αμέσως επόμενα χρόνια πιο δυσμενείς το υπάρχον περιβάλλον για την απόκτηση ενός παιδιού. Επίσης, καθώς η ήδη υψηλή μέση ηλικία στην τεκνοποίηση αυξάνεται συνεχώς και η δυνατότητα απόκτησης παιδιού είναι ως έναν βαθμό συνάρτηση και της ηλικίας, περιορίζονται και οι πιθανότερες απόκτησης παιδιών από τα νεότερα ζευγάρια.

Ποια είναι τα κριτήρια για να ενταχθεί κάποιος στο πρόγραμμα και το επίδομα που θα του χορηγείται

Σώζονται οι ευάλωτοι της πανδημίας

Ο νέος Πτωχευτικός Κώδικας που ψηφίσθηκε πρόσφατα από τη Βουλή δίνει... σωσίβιο – παράταση ζωής στους ιδιοκτήτες πρώτης κατοικίας, και πρωτίτως στους «ευάλωτους», στα θύματα της πανδημίας, που δεν έχουν τη δυνατότητα να εξυπηρετήσουν το δάνειο που έχουν πάρει από την τράπεζα ή έχουν άλλα χρέη.

Η προστασία της πρώτης κατοικίας λήγει στο τέλος Μαΐου και από κει και πέρα αρχίζουν οι πλειστηριασμοί, που λόγω των προβλεπόμενων νομικών διαδικασιών δεν θα έχουν ολοκληρωθεί μέχρι τον Σεπτέμβριο.

Και έως τότε ο δανειστής δεν προλάβει να πάρει το σπίτι του δανειολήπτη και να πετάξει την οικογένειά του στον δρόμο.

Ευτυχώς, ο νέος Πτωχευτικός Κώδικας προστατεύει τους «ευάλωτους» οφειλότες, που λόγω κορονοϊού έχουν καταρρεύσει οικονομικά και δεν μπορούν να είναι συννεπείς στις δανειακές τους υποχρεώσεις.

Τα κριτήρια για να χαρακτηριστεί κάποιος «ευάλωτος» στο πλαίσιο της στεγαστικής πολιτικής για την πρώτη κατοικία έχουν καθοριστεί από το 2017 με νόμο του υπουργείου Εργασίας. Αυτά ισχύουν και στον νέο νόμο για τη δεύτερη ευκαιρία.

Αυτήν τη στιγμή, πάνω από 105.000 έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα «Γέφυρα» και η προθεσμία υπαγωγής λήγει στις 31 Μαΐου.

Και μέχρι τότε δεν μπορούν να προχωρήσουν σε πλειστηριασμούς οι τράπεζες και να πετάξουν στον δρόμο την οικογένεια

● 105.000 έχουν ενταχθεί στη «Γέφυρα» και περισσότεροι από 200.000 στον «νόμο Κατσέλη»

όσων έχουν χαρακτηριστεί «ευάλωτοι» λόγω της πανδημίας.

Πάνω από 200.000 στον «ν. Κατσέλη»
Εξάλλου, στον «νόμο Κατσέλη» έχουν ενταχθεί περισσότερες από 200.000 οικογένειες και μέχρι σήμερα έχουν σώσει το σπίτι τους και δεν μπορούν οι τράπεζες να προχωρήσουν σε κατασχέσεις και εξώσεις και να πετάξουν τα παιδιά τους στον δρόμο.

Ήδη χιλιάδες νοικοκυριά χάρη στον «νόμο Κατσέλη» έσωσαν το σπίτι τους.

Το ερώτημα που προβάλλει είναι ποια θα είναι η επόμενη μέρα στην περίπτωση που ο σωτήριος αυτός νόμος «πεταχτεί» στο καλάθι των αχρήστων».

Ποια είναι το ύψος του χορηγούμενου επιδόματος στον ευάλωτο

Το ποσό του επιδόματος στέγασης ορίζεται ως ακολούθως:

- Για τον δικαιούχο 70 ευρώ τον μήνα.
- Για κάθε επιπλέον μέλος του νοικοκυριού προσαύξηση 35 ευρώ τον μήνα.

Το ανήλικο παιδί προσμετράται ως ενήλικος τόσο στον υπολογισμό των εισοδηματικών κριτηρίων όσο και στον υπολογισμό του εισοδήματος.

Η κλιμάκωση που επιλέχθηκε δίνει έμφαση στο παιδί, με προφανή στόχο να προωθηθεί η γεννητικότητα, ενώ ειδική μέριμνα υπάρχει για τις μονογονεϊκές οι-

κογένειες και τα νοικοκυριά με απροστάτευτα τέκνα. Στη μονογονεϊκή οικογένεια, για το πρώτο ανήλικο μέλος του νοικοκυριού ορίζεται προσαύξηση 70 ευρώ τον μήνα. Στα νοικοκυριά με απροστάτευτα τέκνα ορίζεται προσαύξηση 70 ευρώ τον μήνα για κάθε απροστάτευτο τέκνο.

Ως ανώτατο όριο του επιδόματος στέγασης ορίζονται τα 210 ευρώ μηνιαίως, ανεξαρτήτως της σύνθεσης του νοικοκυριού.

Για τα μισθωτήρια στα οποία το ποσό του ενοικίου είναι μικρότερο των ανωτέρω ποσών, το ύψος του επιδόματος ανέρχεται έως του αντίστοιχου ποσού.

Ποια είναι τα κριτήρια

Α) Εισοδηματικά κριτήρια:

Το συνολικό εισόδημα δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 7.000 ευρώ για μονοπρόσωπο νοικοκυριό, προσαυξανόμενο κατά 3.500 ευρώ για κάθε επιπλέον μέλος του νοικοκυριού.

Στη μονογονεϊκή οικογένεια για το πρώτο ανήλικο μέλος του νοικοκυριού ορίζεται προσαύξηση 7.000 ευρώ. Στα νοικοκυριά με απροστάτευτα τέκνα ορίζεται προσαύξηση 7.000 ευρώ για κάθε απροστάτευτο τέκνο. Το συνολικό εισόδημα δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 21.000 ευρώ ετησίως, ανεξαρτήτως της σύνθεσης του νοικοκυριού.

Στο εισοδηματικό όριο για την επιδότηση ενοικίου δεν προσμετρώνται τα επιδόματα

παιδιού, τα μη ανταποδοτικά αναπηρικά επιδόματα και τα επιδόματα αναδοχής.

Επίσης, το επίδομα στέγασης δεν υπολογίζεται στον καθορισμό της εισοδηματικής ενίσχυσης ή στα εισοδηματικά όρια για την καταβολή του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος και του επιδόματος παιδιού.

Β) Περιουσιακά κριτήρια:

Η συνολική φορολογητέα αξία της ακίνητης περιουσίας του νοικοκυριού δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 120.000 ευρώ για μονοπρόσωπο νοικοκυριό, προσαυξανόμενη κατά 15.000 ευρώ για κάθε πρόσθετο μέλος και έως των 180.000 ευρώ.

Το συνολικό ύψος των καταθέσεων του νοικοκυριού δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 7.000 ευρώ για μονοπρόσωπο νοικοκυριό, προσαυξανόμενο κατά 3.500 ευρώ για κάθε επιπλέον μέλος του νοικοκυριού.

Στη μονογονεϊκή οικογένεια για το πρώτο ανήλικο μέλος του νοικοκυριού ορίζεται προσαύξηση 7.000 ευρώ. Στα νοικοκυριά με απροστάτευτα τέκνα ορίζεται προσαύξηση 7.000 ευρώ για κάθε απροστάτευτο τέκνο.

Γ) Κριτήρια διαμονής:

Ο δικαιούχος του επιδόματος πρέπει να διαμένει νόμιμα και μόνιμα στην ελληνική επικράτεια κατά τα τελευταία 5 έτη, όπως προκύπτει από την υποβολή δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος για τα έτη αυτά.

Βόμβα από τον πρόεδρο του ΕΒΕΠ Βασίλη Κορκίδη
600.000 ΑΦΜ χρωστάνε 234 δισ. ευρώ!

Το συνολικό χρέος του ιδιωτικού τομέα, για ιδιώτες και επιχειρήσεις, ανέρχεται σε 234 δισ. ευρώ, από τα οποία τα 91,7 δισ. ευρώ (39,3%) αφορούν μη εξυπηρετούμενα δάνεια που ανήκουν στον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό τομέα, τα 105,6 δισ. ευρώ (45,2%) οφειλές προς τη Φορολογική Αρχή και τα 36,3 δισ. ευρώ (15,5%) οφειλές στα ασφαλιστικά ταμεία.

Τα 2/3 του χρέους είναι οφειλές επιχειρήσεων και το 1/3 οφειλές ιδιωτών, όπως αποκαλύπτει ο πρόεδρος του ΕΒΕΠ Βασίλης Κορκίδης.

Όλοι οι υπερχρεωμένοι πολίτες, φυσικά και νομικά πρόσωπα, ελεύθεροι επαγγελματίες και επιχειρηματίες, θα έχουν πλέον το δικαίωμα στη «δευτέρα ευκαιρία» και την επιλογή να ρυθμίσουν τις οφειλές τους προς την Εφορία, τα ασφαλιστικά ταμεία, τις τράπεζες και τους λοιπούς πιστωτές, προστατεύοντας παράλληλα την πρώτη τους κατοικία.

Όπως επισήμανε ο Βασίλης Κορκίδης ανατώντας σε οικειή εργασία για την προστασία της πρώτης κατοικίας των ελεύθερων επαγγελματιών, «οι διατάξεις εντάσσονται στις ρυθμίσεις τα πλέον ευάλωτα τμήματα της "μικροεπιχειρηματικότητας", ενώ καλύπτουν όλους τους ελεύθερους επαγγελματίες που έχουν λάβει επιχειρηματικά δάνεια με εγγύηση στην πρώτη κατοικία».

Πού έχουν φτάσει τα «κόκκινα» δάνεια...

Η «Γέφυρα» βγάζει τον δανειολήπτη σε ήρεμο λιμάνι

Ο «Ηρακλής» δεν φαίνεται να έχει καμία σχέση με τον Ηρακλή με το ρόπαλο της Μυθολογίας μας. Παραμένουν πολύ ψηλά τα «κόκκινα» δάνεια, αλλά υπάρχει η προσδοκία ότι η «Γέφυρα» (που έχει «κατασκευαστεί» στο πλαίσιο του νέου Πτωχευτικού Κώδικα) θα βγάλει τους δανειολήπτες – και πρωτίτως τους χιλιάδες που έχουν αγοράσει με δάνειο την πρώτη κατοικία τους, στην οποία ζει η οικογένειά τους – σε ήρεμο λιμάνι.

Από την άλλη, τα διαγράμματα μπορεί να δείχνουν ότι μειώνονται τα «κόκκινα» δάνεια, όμως ο λογαριασμός δεν βγαίνει...

Από τα διαγράμματα που είχαν οι εφημερίδες στα οικονομικά τους ένθετα, φαίνεται ότι το... 2022 τα «κόκκινα» δάνεια θα έχουν μειωθεί στα 11,4 δισ. ευρώ. Συγκεκριμένα, στο... γράφημα καταγράφεται ότι το 2018 τα «κόκκινα» δάνεια ήταν συνολικά 80,8 δισ. ευρώ, το 2019 μειώθηκαν στα 66,7 δισ. ευρώ, το 2020 έπεσαν στα 40,7 δισ. ευρώ και η πρόβλεψη για του... χρόνου είναι ότι θα μειωθούν στα 11,4 δισ. ευρώ.

Ανά τράπεζα:

- **Alpha Bank:** Το 2018 είχε «κόκκινα» δάνεια ύψους 21,9 δισ. και το 2022 η πρόβλεψη είναι ότι θα έχουν μειωθεί στα 3,5 δισ.
- **Eurobank:** Το 2018 ήταν 16 δισ. και το 2022 θα είναι 2,1 δισ.
- **Εθνική:** Το 2018 ήταν 15,4 δισ. και το 2022 θα έχουν μειωθεί σε 1,8 δισ.
- **Πειραιώς:** Το 2018 ήταν 27,5 δισ. και το 2022 θα έχουν πέσει σε 4 δισ.

Έρχεται νέο κύμα...

Να σημειωθεί ότι οι τράπεζες τόσο στην Ευρωζώνη όσο και στην Ελλάδα θα πρέπει να είναι έτοιμες να αντιμετωπίσουν μια σημαντική αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων λόγω της πανδημίας και να προετοιμαστούν για την ενεργή διαχείρισή τους, τονίζει ο διευθυντής της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών κ. Μάριο Κουαλιεριέλο.